21.10.2019 MML 11509//00 04 00/2019

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Käsiteltävät aiheet: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 / Asiantuntijalausunto

Kirjallinen asiantuntijalausunto kokoukseen 22.10.2019

Maanmittauslaitos lausuu koskien hallituksen esitystä 29/2019 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 ja VNS 2/2019 vp julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020 - 2023 seuraavaa:

MMM:n pääluokka 30: Mom. 30.70.01 (Maanmittauslaitoksen toimintamenot)

Maanmittauslaitoksen ylläpitämät kiinteistö- ja maastotietojärjestelmät turvaavat osaltaan yksityisen maanomistuksen ja kansallisen luototus- ja vakuusjärjestelmän toimivuuden. Laitos tekee erilaisia maanmittaustoimituksia sekä tuottaa kartta-aineistoja ja edistää niiden yhteiskäyttöä. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Keskeisiä tehtäviä ovat myös paikkatiedon huippututkimus ja soveltaminen. Palvelupisteitä Maanmittauslaitoksella on 37 paikkakunnalla ympäri Suomen, Maarianhaminasta Ivaloon ja työntekijöitä on yhteensä noin 1 650.

Perustehtävien lisäksi Maanmittauslaitos jatkaa vuosina 2020 - 2023 kahta yhteiskunnallisesti merkittävää kehittämishanketta: asunto-osakkeiden vaihdannan ja vakuushallinnan sähköistäminen (huoneistotietojärjestelmä) sekä paikkatietoselonteon toimeenpano.

Huoneistotietojärjestelmässä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Järjestelmässä uudet asuntoyhtiöt perustetaan vain digitaalisesti eikä osakekirjoja paineta. Ennen 1.1.2019 perustettujen asunto-osakeyhtiöiden tulee siirtää osakeluettelonsa ylläpito huoneistotietojärjestelmään viimeistään 31.12.2022. Hankkeen seuraavassa vaiheessa selvitetään palveluiden ja lainsäädännön jatkokehittämistarpeita. Palvelun kustannukset tullaan kattamaan kokonaisuudessaan kehyskauden lopulla asiakasmaksuilla, mutta siirtymävaiheessa käyttöasteen kasvaessa ja kehitystyön jatkuessa palvelu vaatii taloudellista tukea. Huoneistotietojärjestelmän kehittämiseen vuosina 2016 - 2018 myönnetty erillisrahoitus tulee käytetyksi kuluvan vuoden loppuun mennessä. Huoneistotietojärjestelmän jatkokehittäminen ja toiminnan alijäämän kattaminen tarkoittavat vuonna 2020 noin 5,0 milj. euron ja vuosina 2021 - 2022 noin 4,0 milj. euron rahoitustarvetta. Talousarviovuodelle 2020 tai kehysvuosille 2021 - 2022 hankkeelle ei ole myönnetty lisärahoitusta, mikä heikentää olennaisesti yksityisen sektorin keskeisten toimijoiden mahdollisuuksia kehittää omaa liiketoimintaansa ja koko hankkeen onnistumisen edellytyksiä.

Paikannusta, paikkatietoja ja navigointipalveluja käytetään yhä laajemmin elinkeinoelämän ja hallinnon prosesseissa, turvallisuutta lisäämässä, arkipäivän asiointitehtävissä sekä harras-

Maanmittauslaitos
Keskushallinto

Allekirjoitettu sähköisesti
Korpinen Petri (21.10.2019 13:30:58)

Opastinsilta 12 C
PL 84
00521 Helsinki
Puhelin 029 530 1100

www.maanmittauslaitos.fi/yhteystiedot
kirjaamo@maanmittauslaitos.fi
Y-tunnus 0245954-4
Kotipaikka Helsinki

tustoiminnassa. Paikkatietoselonteossa tunnistettiin kehittämiskohteiksi laadukkaat osoitetiedot, tarkka paikannus, turvallisuusviranomaisten yhteinen paikkatietoalusta, yhteinen paikkatiedon ekosysteemi, paikkatietoalan yhteistyön tiivistäminen, osaamisen lisääminen ja lainsäädännön uudistaminen. Selonteon toimenpideohjelman toteuttamisen avulla voidaan tehostaa paikkatiedon tuotantoa, kytkeä paikkatietojen hallinta osaksi yleistä tietopolitiikkaa ja parantaa eri sektorien toimintamahdollisuuksia paikkatietoja hyödyntäen. Tämän toimenpideohjelman toteuttamisessa Maanmittauslaitoksella on merkittävä rooli. Hallituksen esityksessä vuodelle 2020 ehdotetaan paikkatietoselonteon toimeenpanoon 1,5 milj. erillisrahoitusta Maanmittauslaitoksen toimintamenomomentille. Toimeenpanoon on luvattu myös lisärahoitusta vuosille 2021 ja 2022. Koska paikkatietoselonteon toimeenpanon menoiksi on arvioitu olevan vuosittain jopa noin 5 milj. euroa, toimeenpano-ohjelman sisältöä joudutaan kaventamaan merkittävästi ja siten myös yhteiskunnan hyödyt jäävät pääosin saavuttamatta.

Maanmittauslaitoksen toimintamenoista rahoitetaan lähes kaksi kolmasosaa erilaisella tulorahoituksella, joten tuloissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat talousarvioleikkausten ohella olennaisesti laitoksen toimintaan. Laitoksen palveluiden kysyntään vaikuttaa mm. Suomen talouskasvu, kiinteistömarkkinoiden kehitys, tutkimusrahoituksen leikkaukset, digitalisaation kehitys ja valtion talousarviossa tapahtuvat muutokset. Nettobudjetoidussa omakustannusarvoon perustuvassa maksullisessa toiminnassa kustannussäästöt tulorahoitteisen toiminnan osalta kohdennetaan asiakkaille, eikä näiltä osin laitoksen toimintamenomomentille voida kohdistaa leikkauspäätöksiä. Maanmittauslaitos huomauttaa, että tämä ei ole toteutunut mm. hankinnasta maksuun -säästön, JTS-miljardi leikkauksen ja HO:n mukaisen siirtyvien erien tason leikkauksen osalta. Näiden yhteisvaikutus on 3,5 milj. euroa vuoden 2020 talousarviossa. Leikkaukset alentavat Maanmittauslaitoksen määrärahatasoa vuoteen 2019 verrattuna yli 8 %.

Hallituksen esityksessä vuodelle 2020 esitetään yllä olevalle momentille yhteensä 42,169 milj. euroa. Momentille kohdistuu kestävän julkisen talouden johdosta toteutettujen leikkauksia vuodesta 2011 yhteensä 21,5 milj. euroa. Henkilöstöresursseihin mitoitettuna leikkaukset vastaavat lähes 450 henkilötyövuoden vähentämistarvetta. Rahoituspohjan merkittävä pitkäaikainen heikkeneminen on ristiriidassa perustehtäviin liittyvien kasvavien palveluodotusten ja laajojen poikkihallinnollisten kehittämistehtävien toteuttamisen kanssa (mm. kiinteistöveron oikeudenmukaisuutta lisäävä maapohjan arvostamisjärjestelmä).

Maanmittauslaitos on pystynyt vastuullisen talouden hoidon, tuottavuuden kasvun ja etupainotteisten sopeuttamistoimien avulla varautumaan määrärahatason leikkauksiin. Vuosina 2012 - 2019 Maanmittauslaitos on joutunut kattamaan yhteensä 100 milj. euron määrärahaleikkaukset. Hallituksen esitys vuodelle 2020 sisältää kuitenkin uusia summaltaan merkittäviä säästöjä. Määrärahaleikkausten kokonaistasoon ei ole luvassa helpotuksia kehysvuosina 2021 – 2024, vaikka esim. siirtyvien erien taso laskee kriittiselle tasolle. Leikkaukset ovat niin mittavia, että laitoksella ei ole enää kykyä itse rahoittaa huoneistotietojärjestelmän kehittämistä tai paikkatietoselonteon toimeenpanoa. Etenkin huoneistotietojärjestelmän jatkokehittämisen hankerahoituksen varmistaminen kehyskauden vuosille 2021 ja 2022 on välttämätöntä.

Maanmittauslaitos
Keskushallinto

Opastinsilta 12 C
PL 84
00521 Helsinki
Puhelin 029 530 1100

www.maanmittauslaitos.fi/yhteystiedot
kirjaamo@maanmittauslaitos.fi
Y-tunnus 0245954-4
Kotipaikka Helsinki

MMM:n pääluokka 30: Mom. 30.70.40 (Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot)

Suomen pirstoutunut kiinteistörakenne heikentää maa- ja metsätalouden kannattavuutta. Huono kiinteistörakenne yhdessä maatalouden rakennemuutoksen kanssa johtaa maatilojen kannalta epäedulliseen tilanteeseen. Metsäkiinteistöjen rakenne on osassa Suomea erittäin pirstoutunutta ja heikentää metsien aktiivista käyttöä. Hyvä kiinteistörakenne parantaa ruoantuotannon ja myös metsätalouden kannattavuutta. Maatiloilla ajettavien matkojen lyhentyessä ympäristö- ja ilmastopäästöt vähenevät ja liikenneturvallisuus paranee. Luonnonvarakeskuksen vuonna 2019 julkaiseman tutkimuksen mukaan Sievissä toteutetut tilusjärjestelyt vahvistivat maatalousyrittäjyyttä ja vähensivät huomattavasti vertailukuntiin nähden pellon raivaustarvetta. Asia on merkittävä erityisesti ilmastovaikutusten kannalta. Tilusjärjestelyllä saavutettu kiinteistörakenne säilyy hyvänä ja kehittyy edelleen positiivisesti.

Selvityshenkilö Reijo Karhinen ehdottaa maa- ja metsätalousministeriölle luovutetussa raportissa (2019:3) tilusjärjestelyjen vauhdittamista ja peltolohkokoon kaksinkertaistamista nykyisestä vuoteen 2050 mennessä. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmaan on kirjattu toimenpiteenä peltorakenteen kehittämisohjelman toteuttaminen, millä sujuvoitetaan prosesseja ja vauhditetaan tilusrakenteen kehitystä. Kansallisessa metsästrategiassa (päivitys 2019:7) todetaan, että metsien tilusjärjestelyihin tulee osoittaa nykyistä enemmän resursseja. Metsätilarakenteen kehittämiseksi edistetään tilusjärjestelyjä sekä uusien yhteismetsien perustamista ja vanhojen laajentamista.

Hallituksen esityksessä vuodelle 2020 ehdotetaan yllä olevalle momentille yhteensä 2,5 milj. euroa. Määrärahaa käytetään peltotilusjärjestelyissä uuden tilussijoituksen kannalta välttämättömiin mukauttamistoimenpiteisiin (ojitukset ja viljelystiet). Yhteismetsien kohdalla erityinen painopiste on olemassa yhteismetsien laajentamisessa liittymisten kautta. Maanmittauslaitos tunnistaa ristiriidan hallitusohjelmaan sisältyvän kannattavuuden parantamistavoitteen ja esityksen välillä, kun puhutaan konkreettisesta tekemisestä ja toimenpiteistä. Tilusjärjestelyihin käytettävän määrärahan taso on alentunut 7,0 milj. euron lähtötasosta koko 2010-luvun ajan.

Maanmittauslaitos haluaa erityisesti nostaa esiin vuoden 2020 lisäksi jatkovuosien määrärahan kokonaistason, joille on toistaiseksi kehyksissä kohdennettu vain 2,0 milj. vuosittain. Tilusjärjestelyä tulisi käyttää aktiivisesti Suomen kiinteistörakenteessa olevien merkittävien ongelmien korjaamiseen. Sekä hallitusohjelmaan että kansalliseen metsästrategiaan kirjattujen tavoitteiden toteutuminen edellyttäisi tilusjärjestelyihin kohdennettujen määrärahojen kasvattamista. Nyt momentille kohdennettu määrärahataso on rapauttamassa koko tilusjärjestelytoiminnan edellytykset. Lisäksi laitos haluaa muistuttaa, että käytettävästä määrärahasta palautuu valtiolle (momentit 13.01.05 ja 15.01.04) noin puolet maanomistajien maksuosuuden myötä tilusjärjestelyiden valmistumisen jälkeen.

Allekirjoitettu sähköisesti
Petri Korpinen
ylijohtaja

Pääjohtajan sijaisena

Maanmittauslaitos
Keskushallinto

Opastinsilta 12 C
PL 84
00521 Helsinki
Puhelin 029 530 1100

www.maanmittauslaitos.fi/yhteystiedot
kirjaamo@maanmittauslaitos.fi
Y-tunnus 0245954-4
Kotipaikka Helsinki